

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
 - 1.1 ความสำคัญ
 - 1.2 วิสัยทัศน์
 - 1.3 คุณภาพของผู้เรียน
 - 1.4 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้
 - 1.5 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น
2. ความรู้เกี่ยวกับหน้าที่พลเมืองดี
3. เอกสารที่เกี่ยวกับการสร้าง และพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม
 - 3.1 ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติม
 - 3.2 ความสำคัญของหนังสืออ่านเพิ่มเติม
 - 3.3 ลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม
 - 3.4 รูปแบบของการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม
 - 3.5 การจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติม
 - 3.6 คุณค่าของหนังสืออ่านเพิ่มเติม
4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 4.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 4.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
5. ความพึงพอใจ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยภายในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ
7. กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

กรมวิชาการ (2546, หน้า 1-18) กล่าวว่า หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดว่า ช่วงชั้นที่ 1 และ ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 การศึกษาระดับนี้เป็นช่วงแรกของการศึกษาภาคบังคับหลักสูตรที่จัดขึ้น มุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิต กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม ทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ การคิด วิเคราะห์ การติดต่อสื่อสาร และพื้นฐานความเป็นมนุษย์เน้นการบูรณาการอย่างสมดุลทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคมและวัฒนธรรม และยังได้ระบุถึง การจัดการเรียนรู้ เรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ไว้ในสาระการเรียนรู้กลุ่มต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มวิทยาศาสตร์ กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มสุขศึกษา และพลศึกษา การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรสถานศึกษา ยังมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และใช้เวลาอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งมีความยืดหยุ่น สนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ และเรียนรู้ได้จากสื่อการเรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้ ทุกประเภท รวมทั้งจากเครือข่ายการเรียนรู้ต่างๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ชุมชน และแหล่งอื่นๆ เน้นสื่อที่ผู้เรียนและผู้สอนใช้ศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียน ผู้สอน สามารถจัดทำและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ขึ้นเองหรือนำสื่อต่างๆ ที่มีอยู่รอบตัว และในระบบสารสนเทศ มาใช้ในการเรียนรู้ โดยใช้วิจารณญาณในการเลือกใช้สื่อ และแหล่งความรู้ โดยเฉพาะหนังสือเรียนควรมีเนื้อหาสาระครอบคลุมตลอดช่วงชั้น สื่อสิ่งพิมพ์ควรจัดให้มีอย่างเพียงพอ ทั้งนี้ควรให้ผู้เรียนสามารถยืมได้จากศูนย์สื่อ หรือห้องสมุดของสถานศึกษา ลักษณะของสื่อการเรียนรู้ที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ควรมีความหลากหลาย ทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และสื่ออื่นๆ ซึ่งช่วยส่งเสริม ให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณค่า น่าสนใจ ชวนคิด ชวนติดตาม เข้าใจได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง ลึกซึ้งและต่อเนื่องตลอดเวลา เพื่อให้การใช้สื่อการเรียนรู้ เป็นไปตามแนวการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง

ความสำคัญ

ผลจากความเจริญทางวิทยาการและเทคโนโลยีของโลกปัจจุบัน ทำให้ประชากร ในส่วนต่างๆ ของโลกมีการเคลื่อนไหลหลอหลอมให้เป็นประชากรโลกและรวมเป็นสังคมเดียวกัน การที่สังคมโลกจะดำรงอยู่ได้อย่างสันติสุข ประชากรจะต้องเป็นพลเมืองดีทั้งในระดับโลก

และระดับประเทศย่อมลงมาจนถึงสังคมเล็กที่สุด สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีความสำคัญ ในด้านพัฒนาคุณลักษณะต่างๆ ของผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดี มีเหตุผลด้วยกุศลจิต คิดสร้างสรรค์ยึดมั่นในคุณธรรม นำความรู้เพื่อการดำเนินชีวิตที่มีความสุข โดยใช้เทคนิค วิทยาการจากวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์มาปรับใช้ในการ ดำรงชีวิตให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและสังคมได้อย่างมีความสุข

สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ต้องเรียนตลอด 12 ปี การศึกษา ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ ที่ประกอบมาจากหลายแขนงวิชา จึงมีลักษณะเป็นสหวิทยาการ โดยนำวิทยาการจากแขนงวิชา ต่างๆ ในสาขาสังคมศาสตร์มาหลอมรวมเข้าด้วยกัน ได้แก่ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ นิติศาสตร์ จริยธรรม ประชากรศึกษา สิ่งแวดล้อม รัฐศาสตร์ สังคมวิทยา ปรัชญาและศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จึงเป็นกลุ่มสาระ การเรียนรู้ที่ออกแบบมาเพื่อส่งเสริมศักยภาพเป็นพลเมืองดีให้แก่ผู้เรียน โดยมีเป้าหมายของการ พัฒนาความเป็นพลเมืองดี ซึ่งถือเป็นความรับผิดชอบของทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

ดังนั้นสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมจึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนา ผู้เรียนให้เกิดความเจริญงอกงามในด้านต่างๆ คือ

1. ด้านความรู้ จะให้ความรู้แก่ผู้เรียนในเนื้อหาสาระ ความคิดรวบยอดและหลักการ สำคัญของวิชาต่างๆ ในสังคมศาสตร์ได้แก่ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ จริยธรรม สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ กฎหมาย ประชากรศึกษา สิ่งแวดล้อมศึกษา ปรัชญาและศาสนา ตามขอบเขตที่กำหนดไว้ในแต่ละระดับชั้น ในลักษณะบูรณาการหรือสหวิทยาการ
2. ด้านทักษะกระบวนการ ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาให้เกิดทักษะและกระบวนการต่างๆ เช่น ทักษะทางวิชาการ และทักษะทางสังคม เป็นต้น
3. ด้านเจตคติและค่านิยม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จะช่วยพัฒนาเจตคติ และค่านิยมเกี่ยวกับประชาธิปไตยและความเป็นมนุษย์ เช่น รู้จักตนเอง ฟังตนเอง ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย มีความกตัญญู รักเกียรติภูมิแห่งตน มีนิสัยในการเป็นผู้ผลิตที่ดี มีความพอดี ในการบริโภค เห็นคุณค่าของการทำงาน รู้จักคิดวิเคราะห์ การทำงานเป็นกลุ่ม เคารพสิทธิของผู้อื่น เห็นแก่ประโยชน์ส่วนร่วม มีความผูกพันกับกลุ่ม รักท้องถิ่น รักประเทศชาติ เห็นคุณค่า อนุรักษ์และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ศรัทธาในหลักธรรมของศาสนา และการปกครองของศาสนาและปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

4. ด้านการจัดการและการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการทำงานเป็นกลุ่ม สามารถนำความรู้ทักษะ ค่านิยมและเจตคติที่ได้รับการอบรมบ่มนิสัยมาใช้ในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของผู้เรียนได้

เมื่อมองในภาพรวมๆ แล้วพบว่า ความสำคัญของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมนั้น นอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม ทั้งทางธรรมชาติและสังคมวัฒนธรรม มีทักษะกระบวนการต่างๆ ที่สามารถนำมาใช้ประกอบในการตัดสินใจได้อย่างรอบครอบในการดำเนินชีวิต และการมีส่วนร่วมในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาในฐานะพลเมืองดีแล้วยังช่วยให้นำความรู้ทางจริยธรรม หลักธรรมทางศาสนา มาพัฒนาตนเองและสังคม ทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

ดังนั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จึงต้องเชื่อมโยงสิ่งต่างๆ ในหลักสูตรเข้าด้วยกันเป็นศาสตร์บูรณาการวิชาความรู้จากที่ต่างๆ วิธีการและแนวคิดของนักวิทยาศาสตร์ กระบวนการของของนักคณิตศาสตร์ ความคิดสร้างสรรค์ของศิลปินักดนตรี ประสบการณ์ของนักศิลปะและทักษะการถ่ายทอดภาษาออกมา เหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติในการเรียนการสอนกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมทั้งสิ้น

การเชื่อมโยงกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เป็นไปได้ในหลักสูตรและการเรียนการสอนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ได้แก่

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเชื่อมโยงได้ดีกับการเรียนภาษา ผู้ที่เรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ต้องใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้เป็นอย่างดี ใช้ภาษาในการให้เหตุผลและแก้ปัญหา ปกป้องรักษาวัฒนธรรมให้คงไว้ การพัฒนาทักษะทางภาษาในการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ทางสังคม ศาสนาและวัฒนธรรมได้แก่ การอ่าน เขียน พูด ฟังวรรณกรรมต่างๆ จะช่วยเปิดโลกทัศน์ให้ผู้เรียนได้เข้าใจโลกด้วยการศึกษา วรรณกรรมเหล่านี้ในเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม วรรณกรรมจากสิ่งพิมพ์ที่ปรากฏอยู่ในชีวิตประจำวันของผู้เรียนมีมากมายที่จะพัฒนาทักษะทางภาษาได้ มิใช่แต่เฉพาะจากหนังสือเรียน ทั้งนี้เพื่อขยายประสบการณ์ทางสังคมที่เป็นจริงของผู้เรียนให้กว้างขวางขึ้น สื่อเทคโนโลยีต่างๆ และคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมืออีกทางหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนพัฒนาภาษาเพื่อการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเชื่อมโยงได้กับการเรียนศิลปะ ศิลปะช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าใจมุมมองต่างๆ เกี่ยวกับโลก งานศิลปะสะท้อนให้เห็นความเป็นจริง ของ

สังคม การเมืองเศรษฐกิจในยุคสมัยต่างๆ ได้ ศิลปะสะท้อนความคิดจิตวิญญาณความหวัง ของมนุษยชาติ ศิลปะเป็นเสมือนบันทึกลึกฐานว่ามนุษย์เรามีชีวิต มีความคิดอย่างไร ด้วยการนำเสนอมุมมองที่เป็นเอกลักษณ์ของผู้สร้างงานศิลปะนั้น ศิลปะจึงช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โลกกว้างที่เขาอาศัยอยู่ การศึกษาสังคมจากงานศิลปะยังทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์อีกด้วย

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศาสนาและวัฒนธรรมเชื่อมโยงได้กับการเรียนคณิตศาสตร์ คณิตศาสตร์เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ตรวจสอบและแก้ปัญหาต่างๆ ผู้เรียนได้ใช้แนวคิดทางคณิตศาสตร์ในการจัดระบบวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลต่างๆ ที่สัมพันธ์กับเหตุการณ์หรือประเด็นปัญหาในสังคมได้ ทั้งยังเชื่อมโยงให้ผู้เรียนได้นำวิธีการแก้ปัญหามาใช้ เพื่อประเมินความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ในอดีตกับเงื่อนไขในปัจจุบันและผลที่เกิดขึ้นในอนาคตด้วย

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเชื่อมโยงได้กับการเรียนวิทยาศาสตร์ วิธีการทางวิทยาศาสตร์ช่วยให้ผู้เรียนได้สำรวจองค์ประกอบทางการเมืองเศรษฐกิจลักษณะทางกายภาพและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องและที่ปรากฏอยู่ในสังคมที่อาศัยอยู่ การเรียนวิทยาศาสตร์เชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิดเกี่ยวกับการศึกษาโลกทั้งทางกายภาพและทางสังคม การตรวจสอบผลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การนำแนวคิดทางวิทยาศาสตร์มาใช้ และผลที่เกิดขึ้นทั้งสองวิชาสามารถเชื่อมโยงให้ผู้เรียนเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริงและมองเห็นการปฏิบัติเพื่อกิจกรรมทางสังคมได้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเชื่อมโยงได้กับการเรียนสุขศึกษาและพลศึกษา ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาเจตคติ ค่านิยม จริยธรรมและวิธีการต่างๆ ที่มีอิทธิพล ต่อกระบวนการแก้ปัญหาและการตัดสินใจในเรื่องราวต่างๆ ได้ ผู้เรียนสามารถใช้ทักษะและการปฏิบัติตนทางสุขศึกษาและพลศึกษามาดำรงชีวิตเพื่อพัฒนาร่างกาย อารมณ์และจิตใจให้มีคุณภาพได้จึงเป็นการเชื่อมโยงระหว่างคุณค่าทางร่างกายและสติปัญญาเพื่อการส่งเสริมการดำเนินชีวิตที่ดีต่อคุณภาพ

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเชื่อมโยงได้กับการเรียนการงานอาชีพและเทคโนโลยี การเรียนการงานอาชีพและเทคโนโลยีมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ในงานที่เป็นพื้นฐานของวิชาอาชีพ มีทักษะในการทำงาน มีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ มีจริยธรรมคุณธรรมในการทำงานและสามารถนำความรู้และทักษะไปใช้ในการดำเนินชีวิต ซึ่งเชื่อมโยงสัมพันธ์กับการเรียนกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมที่เน้นการดำเนินชีวิตในสังคมบนพื้นฐานของสัมมาอาชีพที่ประกอบด้วยคุณธรรมจริยธรรมและสามารถทำงาน

ร่วมกับผู้อื่น โดยถือว่าการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีส่วนหนึ่งต้องประกอบอาชีพที่สุจริต และเป็นประโยชน์ต่อตนและสังคมส่วนรวมด้วย

วิสัยทัศน์

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมกำหนดวิสัยทัศน์ของกลุ่มดังนี้

1. เป็นศาสตร์บูรณาการที่มุ่งให้เยาวชนเป็นผู้มีการศึกษา พร้อมทั้งจะเป็นผู้นำเป็นผู้มีส่วนร่วม และเป็นพลเมืองที่ดีที่มีความรับผิดชอบโดย

- นำความรู้จากอดีตมาสร้างความสำเร็จในมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศ เพื่อการตัดสินใจในการเป็นพลเมืองดี
- นำความรู้เกี่ยวกับโลกของเรามาสร้างความสำเร็จในกระบวนการก่อเกิดสภาพแวดล้อมของมนุษย์ เพื่อการตัดสินใจในกานดำรงชีวิตในสังคม
- นำความรู้เรื่องการเมืองการปกครองมาตัดสินใจเกี่ยวกับการปกครอง ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศชาติของตน
- นำความรู้เรื่องการผลิต การแจกจ่าย การบริโภคสินค้าและบริการ มาตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเพื่อดำรงชีวิต การประกอบอาชีพและการอยู่ในสังคม
- นำความรู้เกี่ยวกับคุณค่าของจริยธรรม ศาสนามาตัดสินใจในการประพฤติปฏิบัติตน และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น
- นำวิธีการทางสังคมศาสตร์มาค้นหาคำตอบเกี่ยวกับประเด็นปัญหาในสังคมและกำหนดแนวทางประพฤติปฏิบัติที่สร้างสรรค์ต่อส่วนรวม

เยาวชนจำเป็นต้องศึกษาสาระการเรียนรู้ของกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเพื่อให้เข้าใจสังคมโลกที่ซับซ้อน สามารถปกครองดูแลตนเอง รับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของโลกได้

ดังนั้น ตลอดระยะเวลาของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรแสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ได้ใช้ความรู้อย่างมีความหมาย เพื่อการตัดสินใจการสำรวจ สอบการสืบค้น การสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ และนำทางตนเองและผู้อื่น เชื่อมโยงความรู้ที่เรียนรู้ในโลกแห่งความเป็นจริงในชีวิตได้

2. ได้บูรณาการสรรพความรู้ กระบวนการและปัจจัยต่างๆ เพื่อการเรียนรู้ตามเป้าหมายของท้องถิ่นและประเทศชาติ การเรียนการสอนต้องใช้ข้อมูล ความรู้ทั้งในระดับท้องถิ่น ประเทศชาติและระดับโลก เชื่อมโยงเข้าด้วยกัน

3. ผู้เรียนอภิปรายประเด็นปัญหาพร้อมสมัย ร่วมกับเพื่อนและผู้ใหญ่ สามารถแสดงจุดยืน ใน ค่านิยม จริยธรรมของตนอย่างเปิดเผยและจริงใจ ขณะเดียวกันก็รับฟังเหตุผลของผู้อื่นที่แตกต่าง จากตนอย่างตั้งใจ

4. การเรียนการสอนเป็นบรรยากาศของการส่งเสริมการคิดขั้นสูงในประเด็นหัวข้อที่ลึกซึ้งทำ ทาย ผู้สอนปฏิบัติต่อผู้เรียน ที่จะทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนอย่างมีความหมาย ให้ ได้รับการประเมินที่เน้นการนำความรู้มาประยุกต์ใช้ทุกรายวิชา

5. มีการจัดเตรียมโครงการที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของสังคมที่ให้ผู้เรียน ได้นำสิ่งที่เรียนไปใช้ได้จริงในการดำเนินชีวิต

คุณภาพของผู้เรียน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดให้กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็น สาระการเรียนรู้พื้นฐานที่ผู้เรียนต้องเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ประกอบด้วยศาสตร์ต่างๆ หลายแขนง มีลักษณะเป็นสหวิทยาการ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะกระบวนการ มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ รวมทั้งได้แสดงบทบาทและ ความรับผิดชอบทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสภาพแวดล้อม

จากองค์ประกอบดังกล่าว จึงทำให้กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมมีจุดเน้น ใน การสร้างคุณภาพของผู้เรียน ดังนี้

1. ยึดมั่นในหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ สามารถนำหลักธรรม คำสอนไปใช้ปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันได้ เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาตนเองอยู่ เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม
2. ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี ปฏิบัติตามกฎหมาย ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมไทย รวมทั้งถ่ายทอดสิ่งที่ดีงามไว้เป็นมรดกของชาติ เพื่อสันติสุขของสังคมไทย และสังคมโลก
3. มีความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพ เพื่การดำรงชีวิต อย่างมีคุณภาพและสามารถนำหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ภาคภูมิใจในความเป็นไทย ทั้งในอดีตและปัจจุบัน สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็น ระบบและนำไปสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้

5. มีปฏิสัมพันธ์ที่ตีงามระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสิ่งแวดล้อมเป็นผู้สร้างวัฒนธรรม มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ตลอดระยะเวลาที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ได้มีส่วนส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม และมีจุดเน้นเมื่อผู้เรียนเรียนจบปีสุดท้ายของแต่ละช่วงชั้น ดังนี้

คุณภาพของผู้เรียนเมื่อจบช่วงชั้น

ช่วงชั้นที่ 1 (จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3)

1. ได้เรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเองและผู้ที่อยู่รอบข้าง ตลอดจนสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น ที่อยู่อาศัยและเชื่อมโยงประสบการณ์ไปสู่โลกกว้าง

2. ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้มีทักษะกระบวนการและมีข้อมูลที่จำเป็นต่อการพัฒนา ให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ประพฤติปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ มีความเป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ การอยู่ร่วมกันและการทำงานกับผู้อื่น มีส่วนร่วมในกิจกรรมของห้องเรียนและได้ฝึกหัดการตัดสินใจ

3. ได้ศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว โรงเรียน และชุมชนในลักษณะการ บูรณาการผู้เรียนได้เข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับปัจจุบันและอดีต มีความรู้พื้นฐานทางเศรษฐกิจ ได้ข้อคิดเกี่ยวกับรายรับ-รายจ่ายของครอบครัว เข้าใจถึงการเป็นผู้ผลิต ผู้บริโภค รู้จักการออมขั้นต้น และวิธีการเศรษฐกิจพอเพียง

4. ได้รับการพัฒนาแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์ เพื่อเป็นฐานในการทำความเข้าใจความรู้ในขั้นที่สูง

ช่วงชั้นที่ 2 (จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6)

1. ได้เรียนรู้เรื่องของจังหวัด ภาค และประเทศของตนเอง ทั้งเชิงประวัติศาสตร์ ลักษณะทางกายภาพ สังคม ประเพณี และวัฒนธรรม รวมทั้งการเมือง การปกครองและสภาพเศรษฐกิจ โดยเน้นความเป็นประเทศไทย

2. ได้รับการพัฒนาความรู้และความเข้าใจในเรื่องศาสนา ศีลธรรม จริยธรรมปฏิบัติตน ตามหลักธรรมคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ รวมทั้งมีส่วนร่วมในศาสนพิธีและพิธีกรรมทางศาสนามากยิ่งขึ้น

3. ได้ศึกษาและปฏิบัติตามสถานภาพ บทบาท สิทธิหน้าที่ในฐานะพลเมืองดีของท้องถิ่น จังหวัด ภาค และประเทศ รวมทั้งได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่นตนเองมากยิ่งขึ้น

4. ได้ศึกษาเปรียบเทียบเรื่องราวของจังหวัดและภาคต่างๆ ของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน

5. ได้รับการพัฒนาแนวคิดทางสังคมศาสตร์เกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์ เพื่อขยายประสบการณ์ไปสู่การทำความเข้าใจในภูมิภาค ชีวโลกตะวันออกและตะวันตกเกี่ยวกับศาสนา คุณธรรม จริยธรรมค่านิยม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม การดำเนินชีวิตการจัดระเบียบทางสังคม และการเปลี่ยนแปลง ทางสังคมจากอดีตสู่ปัจจุบัน

ช่วงชั้นที่ 3 (จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3)

1. ได้เรียนรู้และศึกษาเกี่ยวกับความเป็นไปของโลก โดยการศึกษาประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคต่างๆ ในโลก เพื่อพัฒนาแนวคิดเรื่องการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

2. ได้เรียนรู้และพัฒนาให้มีทักษะที่จำเป็นต่อการเป็นนักคิดอย่างมีวิจารณญาณ

3. ได้รับการพัฒนาแนวคิดและขยายประสบการณ์เปรียบเทียบระหว่างประเทศไทย กับประเทศในภูมิภาคต่างๆ ของโลก ได้แก่ เอเชีย โอเชียเนีย แอฟริกา ยุโรป อเมริกาเหนือ อเมริกาใต้ในด้านศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมการเมืองการปกครอง ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์ ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ และสังคมศาสตร์

4. ได้รับการพัฒนาแนวคิดและความสามารถในการวิเคราะห์เหตุการณ์ในอนาคต สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตและวางแผนการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม

ช่วงชั้นที่ 4 (จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6)

1. ได้เรียนรู้และศึกษาความเป็นไปของโลกอย่างกว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น

2. ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้พัฒนาตนเองเป็นพลเมืองดี มีคุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ รวมทั้งมีค่านิยมที่พึงประสงค์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รวมทั้งศักยภาพเพื่อการศึกษาต่อในขั้นสูงตามความประสงค์ได้

3. ได้เรียนรู้ภูมิปัญญาไทย มีความภูมิใจในความเป็นไทย ประวัติศาสตร์ชาติไทย ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

4. ได้รับการส่งเสริมให้มีนิสัยที่ดีในการบริโภค เลือกลงและตัดสินใจบริโภคได้อย่างเหมาะสม มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมไทยและสิ่งแวดล้อม มีความรักท้องถิ่น และประเทศชาติ มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้แก่สังคม

5. เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของตนเอง ชี้นำตนเองได้และสามารถ แสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ในสังคมได้ตลอดชีวิต

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

สาระที่เป็นองค์ความรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนเมื่อเรียนจบ การศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีดังนี้

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1 : เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักธรรมของพระพุทธ ศาสนาหรือ ศาสนาที่ตนนับถือ และสามารถนำหลักธรรมของศาสนามาเป็นหลัก ปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน

มาตรฐาน ส 1.2 : ยึดมั่นในศีลธรรม การกระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงามและศรัทธา ในพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

มาตรฐาน ส 1.3 : ประพฤติ ปฏิบัติตามหลักธรรม และศาสนพิธีของพระพุทธศาสนาหรือ ศาสนาที่ตนนับถือ ค่านิยมที่ดีงามและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการ พัฒนาตน บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมสิ่งแวดล้อม เพื่อการอยู่ร่วมกันได้ อย่างสันติสุข

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1 : ปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดีตามกฎหมายประเพณีและ วัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลก อย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 2.2 : เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบันยึดมั่นศรัทธาและ อำรงไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส 3.1 : เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิต อย่างมีคุณภาพ

มาตรฐาน ส 3.2 : เข้าใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่างๆ ความสัมพันธ์ของระบบ เศรษฐกิจและสังคมจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.1 : เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์บนพื้นฐานของความเป็นเหตุเป็นผล มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ

มาตรฐาน ส 4.2 : เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในแง่ความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐาน ส 4.3 : เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส 5.1 : เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ ตระหนักถึงความสัมพันธ์ ของสรรพสิ่งที่ปรากฏในระวางที่ซึ่งมีผลต่อกันและกันในระบบ ของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหาข้อมูล ภูมิสารสนเทศ อันจะนำไปสู่การใช้และการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ส 5.2 : เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรควัฒนธรรมและมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐานการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ป.1-3
มาตรฐาน ส 2.1 : ปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดีตามกฎหมายประเพณี และวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลก อย่างสันติสุข	<p>1. เข้าใจสถานภาพ บทบาท สิทธิเสรีภาพหน้าที่ของตนเอง และผู้อื่น รวมทั้งเข้าใจในสิทธิที่พึงได้รับการคุ้มครองและสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง</p> <p>2. เข้าใจสถานภาพ บทบาท สิทธิเสรีภาพหน้าที่ของตนเอง และผู้อื่น รวมทั้งเข้าใจในสิทธิที่พึงได้รับการคุ้มครองและสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง</p>

มาตรฐานการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ป.1-3
<p>มาตรฐาน ส 2.2 : เข้าใจ ระบบการเมืองการปกครองใน สังคมปัจจุบันยึดมั่นศรัทธาและ ดำรงไว้ซึ่งการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรง เป็นประมุข</p>	<p>3. รู้และปฏิบัติตนตามบรรทัดฐานและวัฒนธรรมใน ครอบครัว ท้องถิ่น ตลอดจนเอกลักษณ์ที่สำคัญของชาติ รวมทั้งเคารพในความคิด ความเชื่อ การปฏิบัติของบุคคลอื่น ที่แตกต่างกันไปโดยปราศจากอคติ</p> <p>1. รู้และเข้าใจบทบาท หน้าที่ของบุคคลและโครงสร้างการ บริหารตามกระบวนการ ประชาธิปไตยในครอบครัว โรงเรียน ชุมชน สังคม รวมทั้งมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและทำกิจกรรม ตามกระบวนการประชาธิปไตย</p> <p>2. เคารพและปฏิบัติตนตามข้อตกลง กติกา กฎ ระเบียบ การอยู่ร่วมกันในครอบครัว โรงเรียน และชุมชน เพื่อนำไปสู่ ความเข้าใจในตามรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมาย สูงสุด ของประเทศ</p>

2. ความรู้เกี่ยวกับหน้าที่พลเมืองดี

ความหมายของพลเมืองดี

พลเมือง หมายถึง พลกำลังของประเทศ ซึ่งมีส่วนเป็นเจ้าของประเทศนั่นเอง ต่างจาก
ชาวต่างด้าวเข้าเมือง ชาวต่างประเทศนี้เข้ามาอยู่ชั่วคราว

สิทธิและหน้าที่เป็นสิ่งคู่กัน เมื่อมีสิทธิก็ต้องมีหน้าที่ พลเมืองของทุกประเทศมีทั้งสิทธิ
และหน้าที่ แต่จะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับกฎหมายของประเทศนั้น ๆ และแน่นอนว่าประเทศ
ที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ประชาชนมีสิทธิมากกว่าการปกครองในระบบอื่น เพราะมี
สิทธิที่สำคัญที่สุด คือ สิทธิในการปกครองตนเอง

พลเมืองดี หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่พลเมืองได้ครบถ้วนทั้งกิจที่ต้องทำและกิจที่ควรทำ
หน้าที่ หมายถึง กิจที่ต้องทำ หรือควรทำ เป็นสิ่งที่กำหนดให้ทำ หรือห้ามมิให้กระทำ
ถ้าทำก็จะก่อให้เกิดผลดี เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว หรือสังคมส่วนรวมแล้วแต่กรณี
ถ้าไม่ทำหรือไม่ละเว้นการกระทำตามที่กำหนดจะได้รับผลเสียโดยตรง คือ ได้รับโทษ หรือถูก
บังคับ เช่น ปรับ จำคุก หรือประหารชีวิต เป็นต้น โดยทั่วไปสิ่งที่ระบุกิจที่ต้องทำ ได้แก่

กฎหมาย เป็นต้น

พลเมืองดีมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม
ของชาติคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครู อาจารย์มีความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน รู้จัก
รับผิดชอบชั่วดีตามหลักจริยธรรม และหลักธรรมของศาสนา มีความรอบรู้ มีสติปัญญา
ขยันขันแข็ง สร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ

การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี

บุคคลจะเป็นพลเมืองดีของสังคมนั้น ต้องตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติและ
มุ่งมั่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ด้วยความรับผิดชอบอย่างเต็มที่ สอดคล้องกับหลักธรรม วัฒนธรรม
ประเพณี และรัฐธรรมนูญที่กำหนดไว้ รวมทั้งบทบาททางสังคมที่ตนดำรงอยู่ เพื่อให้เกิด
ประสิทธิภาพสูงสุด และได้ประสิทธิผลทั้งในส่วนตนและสังคม เมื่อสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้
อย่างถูกต้องสมบูรณ์ย่อมเกิดความภาคภูมิใจและเกิดผลดีทั้งต่อตนเองและสังคม ด้วยการเป็น
พลเมืองดีที่เคารพกฎหมาย เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น มีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วม
ในการแก้ปัญหาของชุมชนและสังคม มีคุณธรรมและจริยธรรมเป็นหลักในการดำเนินชีวิต
อย่างผาสุก

คุณธรรมของการเป็นพลเมืองดี

1. การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม
2. การมีระเบียบวินัยและรับผิดชอบต่อหน้าที่
3. รับฟังความคิดเห็นเป็นชอบกันและกันและเคารพในมติของเสียงส่วนมาก
4. ความซื่อสัตย์สุจริต
5. ความสามัคคี
6. ความละเอียดและเกรงกลัวในการกระทำชั่ว
7. ความกล้าหาญและเชื่อมั่นในตนเอง
8. การส่งเสริมให้คนดีปกครองบ้านเมืองและควบคุมคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจ (นุชา มุตา

लय. 2551)

แนวทางการพัฒนาตนเองเพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมระดับต่าง ๆ

สังคมระดับต่างๆ ก็คือสังคมตั้งแต่เล็กที่สุดจนถึงใหญ่สุด ประกอบด้วย

- สังคมในครอบครัว
 - สังคมในโรงเรียน
 - สังคมในชุมชน
 - สังคมในระดับประเทศ

การเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว

ครอบครัวจะประกอบไปด้วย สามี ภรรยา และเมื่อมีบุตรธิดา สถานภาพ บทบาทของสามีภรรยาจะเปลี่ยนแปลงไปเป็น พ่อ แม่ และลูกทุกคนจะมีหน้าที่ต้องปฏิบัติไปตามบทบาทที่ตนเองได้รับ เช่น

หน้าที่ของสามี ประกอบด้วย

- เป็นสามีที่ดีของภรรยา
- เป็นพ่อที่ดีและเป็นตัวอย่างกับลูกได้
- เป็นกำลังหลักในการหาทรัพย์สินเพื่อภรรยา ลูก
- ให้การศึกษาที่ดีแก่ลูก
- อบรม สั่งสอน ดูแลลูก

หน้าที่ของภรรยา ประกอบด้วย

- เป็นภรรยาที่ดีของสามี
- เป็นแม่ที่ดีของลูก เป็นตัวอย่างแก่ลูกได้
- เก็บรักษาทรัพย์สินที่สามีหามาได้
- ช่วยหาทรัพย์สินเพิ่มเติม
- อบรม สั่งสอนดูแลลูกๆ ให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม

หน้าที่ของลูก ประกอบด้วย

- เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่
- ช่วยดูแลบ้านเรือน ทำความสะอาดให้เรียบร้อย
- ใช้เงินอย่างประหยัด เพื่อแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง
- ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนเพื่อใช้เป็นรากฐานในการประกอบอาชีพเลี้ยงดูตนเอง

การเป็นสมาชิกที่ดีของโรงเรียน

หน้าที่ของนักเรียน

- ศึกษาเล่าเรียนเต็มความสามารถ
- เคารพเชื่อฟังคำสั่งสอนของครู
- ปฏิบัติตนตามกฎหมายของโรงเรียนอย่างเคร่งครัด
- ช่วยพัฒนา ดูแล ความสะอาดเรียบร้อยของโรงเรียน
- รักษาชื่อเสียงของโรงเรียน ของสถาบันการศึกษา
- ไม่ทำลายชื่อเสียงของโรงเรียน

หน้าที่ของครู

- ปฏิบัติหน้าที่ของครูด้วยความรับผิดชอบ
- ตั้งใจสั่งสอนลูกศิษย์
- ให้วิชาความรู้แก่ศิษย์อย่างเต็มความสามารถ
- อบรมสั่งสอนศิษย์ให้เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ

การเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน

หน้าที่ของนักเรียนในการเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน

- รักษาสภาพแวดล้อมของชุมชนให้อยู่ในสภาพดี
- ให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญก้าวหน้า
- ร่วมมือกันในการรักษาความสงบเรียบร้อยของชุมชน
- ให้ความร่วมมือในนโยบายโครงการต่างๆ ของผู้นำชุมชน
- ช่วยกันสอดส่องดูแลป้องกัน มิให้มีกาละเสพ ผลิต คำขายสิ่งเสพติดทุกชนิด
- มีส่วนร่วมในการปกครองชุมชน เช่น เลือกลงตั้ง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
- เลือกลงสมาชิกสภาพเขต (สข.)

การเป็นสมาชิกที่ดีของประเทศชาติ

สมาชิกที่ดีของประเทศชาติจะต้องมีคุณลักษณะที่ดี ปฏิบัติตนและส่งเสริมให้ผู้อื่น
ประพฤติปฏิบัติเป็นพลเมืองดี ดังนี้

- มีคุณธรรม จริยธรรม ในการปฏิบัติหน้าที่และการดำเนินชีวิตเป็นหลัก
- ต้องพยายามพัฒนาท้องถิ่นที่ตนอยู่ให้เจริญก้าวหน้า
- ประกอบอาชีพสุจริต ไม่เอาัดเอาเปรียบผู้อื่น

- ส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวได้ตระหนักต่อหน้าที่และการปฏิบัติต่อสังคม
- ทำให้การคมนาคมทั้งทางบก ทางน้ำ ในท้องถิ่นมีความสะดวกสบาย เพื่อความเจริญของท้องถิ่นเอง
 - เสียสละแรงงาน ทรัพย์สินส่วนตัวแก่ประเทศชาติตามความสามารถ
เหมาะสมแก่สภาพของตนเอง
 - ป้องกัน ปรามปราม ชี้เบาะแส ในการฉ้อราษฎร์บังหลวงหรือการทุจริตทุกชนิด
(มนตรี ชัยชนะ. 2551)

3. เอกสารที่เกี่ยวกับการสร้างและพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม

3.1 ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

กรมวิชาการ (2534, หน้า 27) ได้ให้คำจำกัดความของหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่า หมายถึงหนังสือที่อ่านเพิ่มเติมด้วยตนเอง ตามความเหมาะสมกับวัย และความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล หนังสือประเภทนี้เคยว่าหนังสืออ่านประกอบ

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2545, หน้า 110) ได้กล่าวถึงหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่าเป็นหนังสือที่มุ่งช่วยครูและนักเรียนสรุปเนื้อหาและความคิดได้ ซึ่งทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้เป็นอย่างดี หนังสืออ่านเพิ่มเติมนั้นถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับสังคมศาสตร์ควรมีเนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่น เพื่อเสริมความเข้าใจเนื้อหาวิชาและสิ่งแวดล้อมได้ดีขึ้น

ถวัลย์ มาศจรัส (2540, หน้า 11) ได้ให้ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่า คือหนังสือที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน ซึ่งเป็นการเพิ่มทักษะการอ่านไปในตัว โดยมีเนื้อหาสาระที่ไม่ขัดต่อประสบการณ์ วัฒนธรรมและศีลธรรมดีงามของสังคม เป็นหนังสือที่ใช้ประโยชน์ในแง่ความรู้ ความคิด ปรัชญาและบันเทิง ซึ่งอาจจะเป็นหนังสือสารคดี เรื่องสั้น นวนิยาย วรรณกรรม เป็นต้น

จินตนา ไบกาชูยี (2542, หน้า 6) ได้ให้ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่าเป็นหนังสือที่มีสาระอิงหลักสูตรสำหรับให้นักเรียนอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ด้วยตนเองตามความเหมาะสมของวัยและความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล หนังสือประเภทนี้เคยเรียกว่าหนังสืออ่านประกอบ

จากความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า เป็นหนังสือที่นำเอาเนื้อหาสาระในหลักสูตร หรือหนังสือเรียนมาขยายให้มีรายละเอียดมากยิ่งขึ้น และได้จัดรูปเล่มแยกออกเป็นเรื่อง เป็นตอน ซึ่งมีความเด่นชัดกว้างกว่าหนังสือเรียน มีภาพประกอบเพื่อให้เด็ก

สนใจอ่านอย่างสนุกสนาน และมีกิจกรรมให้นักเรียนฝึกปฏิบัติหลังอ่าน และแบบทดสอบ เพื่อเป็นการทดสอบความรู้ ความเข้าใจ อาจแต่งเป็นร้อยแก้วหรือร้อยกรองเป็นใบความรู้ก็ได้

3.2 ความสำคัญของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

หนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นสื่อการสอนชนิดหนึ่งที่กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายส่งเสริม ให้องค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดทำ เพื่อให้โรงเรียนใช้เป็นสื่อในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มสาระวิชาต่างๆ ให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของชุมชน ในการจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติมนี้ ผู้จัดทำจะต้องศึกษาหลักสูตรการศึกษาอย่างละเอียดถี่ถ้วน จากนั้นคัดเลือกเนื้อหาในหลักสูตรมาขยายให้มีรายละเอียดเพิ่มมากขึ้น โดยเน้นเนื้อหาที่เป็นความรู้ ข้อเท็จจริงและยังต้องสอดแทรกความสนุกสนาน ซึ่งจะแตกต่างจากหนังสือแบบเรียนทั่วไป ความจำเป็นที่ใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมสรุปได้ดังนี้ (ชนัญสุดา ฤทธิแดง, 2542. หน้า 15 -16)

1. ช่วยขยายเนื้อหาในแบบเรียนให้กว้างขวางขึ้น หนังสืออ่านเพิ่มเติมจัดทำขึ้นเพื่อช่วยเน้นขยายเนื้อหาและมีภาพประกอบ ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจได้กว้างขวางดีขึ้นและง่ายขึ้น
2. สร้างเสริมนิสัยรักการค้นคว้าและพัฒนาการอ่านหนังสือเพิ่มเติม เด็กสามารถอ่านได้อย่างอิสระไม่จำกัดเวลาและสถานที่ เป็นการเสริมสร้างลักษณะนิสัยให้รักการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ฝึกทักษะการอ่านอยู่เสมอ รวมทั้งเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์อีกด้วย
3. ส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่านหนังสือ หนังสืออ่านเพิ่มเติม มีเนื้อหาที่สนุกสนานเพลิดเพลิน มีภาพประกอบและเหมาะสมกับวัย จึงสร้างความสนใจที่จะอ่านมากกว่าแบบเรียน ซึ่งจะปลูกฝังให้เกิดนิสัยรักการอ่านในที่สุด
4. ช่วยลดหย่อนความบกพร่องทางด้านจิตใจของเด็ก หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่เป็นเรื่องราวสามารถลดหย่อนความรู้สึกบกพร่องทางด้านจิตใจ เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมได้ดีกว่าแบบเรียนโดยทั่วไป
5. ช่วย让孩子ได้รับความเพลิดเพลินบันเทิงใจ ลับสมองและส่งเสริมชาวปัญญา หนังสืออ่านเพิ่มเติมมีเนื้อหาสาระที่สนุกสนาน แฝงไว้ด้วยความรู้ มีความเหมาะสมกับวัย จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสร้างความเพลิดเพลิน ส่งเสริมชาวปัญญาให้กับเด็ก

จารุณี ยอดกัณฑ์ (2540, หน้า 26) ได้กล่าวถึงความสำคัญและประโยชน์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมนั้น จะเป็นการเพิ่มเติมความรู้และประสบการณ์ต่างๆ ที่ในหนังสือแบบเรียนไม่มี ทั้งยังเป็นการช่วยให้เกิดความเพลิดเพลินแก่ผู้อ่าน เป็นการเสริมความรู้ที่เรียนให้กว้างขวาง ซึ่งยังช่วยให้นักเรียนที่เรียนอ่อนใช้หาความรู้เพิ่มและเป็นการส่งเสริม

ให้มีเด็กเก่งมากขึ้น เป็นการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านของเด็กแต่ละคน พร้อมทั้งผู้อ่านยังมีอิสระที่จะเลือกอ่านหนังสือได้ตามความสามารถและวัยของตนเอง ซึ่งจะเป็นการเพิ่มคุณค่าและความภาคภูมิใจในตนเองได้ด้วย

3.3 ลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

นพคุณ คุณาชีวะ (2526, หน้า 191-192) ได้เสนอลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ดังนี้

1. สนองความต้องการของนักเรียน และวัตถุประสงค์ในการจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติมแต่ละประเภท เช่น เพื่อขยายประสบการณ์ในการอ่าน เพื่อพักผ่อน หรืออ่านเพื่อจะแสวงหาความรู้
 2. ควรเหมาะสมกับความสนใจของนักเรียนตามวัย
 3. ควรเหมาะสมกับความรู้และความสามารถของนักเรียนที่อ่าน ซึ่งประกอบด้วย
 - 3.1. ความเหมาะสมในการใช้ภาษา ควรอยู่ในขอบเขตความสามารถในการอ่านของนักเรียนและเป็นสิ่งที่นักเรียนเคยเห็นจากหนังสือเรียนเป็นส่วนใหญ่
 - 3.2. ความเหมาะสมกับประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมของนักเรียน
 - 3.3. ควรเป็นเรื่องจริงใกล้ตัวนักเรียนมากที่สุด
 4. ให้แง่คิดในด้านคุณธรรม จริยธรรม หรือแง่คิดที่เป็นสุภาพจิตใจ
 5. เนื้อเรื่องมีแก่นสาร สาระถูกต้องตามเนื้อหาความเป็นจริง มีคุณค่า ต่อชีวิต มีประโยชน์ น่าสนใจ นอกจากนี้ยังให้ความเพลิดเพลิน เกิดความคิด และอยากค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม

สมพร จารุณี (2540, หน้า 5-8) ได้เสนอลักษณะที่สำคัญของหนังสืออ่านเพิ่มเติมดังนี้

1. ส่งเสริมความรู้ หนังสืออ่านเพิ่มเติมควรมีเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับความรู้หรือทักษะ ความคิดรวบยอด และหลักการหรือทฤษฎีเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่อง ซึ่งเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านในการดำเนินชีวิต การศึกษาหาความรู้รวมทั้งก่อให้เกิดความเจริญอกงามและพัฒนาการในด้านต่างๆ
2. ส่งเสริมสติปัญญา หนังสืออ่านเพิ่มเติม ควรส่งเสริมหรือเปิดโอกาสให้ผู้อ่านพัฒนาทักษะในการสังเกต ตีความ เปรียบเทียบ ใช้เหตุผล จำแนกแจกแจง วิเคราะห์ ประเมินค่า ตลอดจนสามารถนำความรู้และทักษะเหล่านั้น ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหาต่างๆ

3. ส่งเสริมเจตคติที่เหมาะสม หนังสืออ่านเพิ่มเติมควรสอดแทรกแนวความคิดที่ช่วยให้ผู้อ่านเกิดเจตคติที่เหมาะสมในการนำความรู้นั้น ไปใช้ตามแนวทางที่พึงประสงค์ เป็นประโยชน์แก่ตนและแก่ส่วนรวม

4. ส่งเสริมความเข้าใจ หนังสืออ่านเพิ่มเติมควรเสนอเนื้อหาสาระในลักษณะที่ส่งเสริมให้ผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจเรื่องราวได้ กล่าวคือ ใช้ภาษาที่ถูกต้อง และพอเหมาะแก่ความรู้และประสบการณ์ทางด้านภาษาของผู้อ่าน เสนอเนื้อหาตามลำดับขั้นตอนของความรู้ และตามพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้อ่าน ให้ตัวอย่างที่เหมาะสม ตลอดจนใช้เทคนิควิธีหรือเครื่องส่งเสริมความเข้าใจอื่นๆ เช่น ภาพประกอบ แผนภูมิ ตาราง คำถาม อภิธานศัพท์ เป็นต้น

5. ส่งเสริมการศึกษาความรู้ด้วยตนเอง หนังสืออ่านเพิ่มเติมควรมีลักษณะที่กระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความสนใจ ความกระตือรือร้นที่จะศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง กล่าวคือ ผู้เขียนควรพิจารณาเสนอเรื่องราวที่นักเรียนแต่ละวัยสนใจเน้นให้เห็นความสำคัญและมองเห็นประโยชน์ของเรื่องราวที่เสนอ ซึ่งสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับผู้เรียน ตลอดจนเสนอแนะหนังสืออื่นๆ ที่ผู้อ่านอาจจะไปศึกษาให้กว้างขวางลึกซึ้งตามความสนใจ

3.4 รูปแบบของการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม

สมพร จารุณัฐ (2540, หน้า 8-9) ได้กล่าวถึงรูปแบบของการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่าอาจจัดทำได้หลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับความสันตติชนของผู้เขียน จุดมุ่งหมาย และธรรมชาติ ของเนื้อหาสาระของหนังสือ ตลอดจนวัยและประสบการณ์ของผู้อ่าน อาจจำแนกรูปแบบของการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติมออกได้หลายรูปแบบ ได้แก่

1. รูปแบบความเรียง (Exposition) รูปแบบความเรียงสามารถจำแนก แยกประเภทย่อยออกไปอีกหลายรูปแบบ เช่น การเขียนอธิบาย บรรยาย อภิปราย สืบค้น แก้ปัญหา วิเคราะห์ พรรณนา เป็นต้น

2. รูปแบบนิทาน (Narrative)

3. รูปแบบนิยาย (Fiction)

4. รูปแบบคำประพันธ์ (Poetry)

ส่วนใหญ่หนังสือที่มุ่งเสนอความรู้ และความคิดรวบยอด หลักการมักจะนำเสนอเนื้อหาแบบอธิบายมากกว่ารูปแบบอื่น

3.5 การจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติม

3.5.1 ด้านรูปเล่มและการพิมพ์

ฮอร์น (Horn. 1970, p. 19-20) ได้ให้เกณฑ์การพิจารณารูปเล่มและการพิมพ์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติม ดังนี้

- 1) รูปเล่มและหน้าปกดึงดูดความสนใจ
- 2) ตัวพิมพ์ชัดเจนและเป็นขนาดที่ใช้กันอยู่เสมอในประเทศ
- 3) กระดาษต้องมีคุณภาพดี
- 4) การเข้าเล่มคงทนถาวร

ณรงค์ ทองปาน (2524, หน้า 107-109) ได้กล่าวถึงการใช้สีของตัวอักษรในการพิมพ์หนังสือว่า หนังสือส่วนมากมักพิมพ์ตัวอักษรลงบนพื้นสีขาว ก็เพราะต้นทุนในการพิมพ์ต่ำกว่าพิมพ์ลงบนกระดาษสี สีของตัวอักษรในหนังสืออ่านเพิ่มเติมส่วนมากก็คือสีดำ สิ่งที่ควรคำนึงถึง คือ การตัดกันของตัวอักษรกับสีของพื้น ยิ่งตัดกันมากก็จะทำให้เด่นชัดและอ่านได้สะดวกมาก

มาลินี ฝิโลประการ (2540, หน้า 9-13) ได้กล่าวถึงรูปเล่ม และการพิมพ์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติม สรุปได้ดังนี้

- 1) ขนาดของรูปเล่มหนังสือ การพิมพ์หนังสือให้ได้ราคาประหยัด ต้องกำหนดขนาดเล่มให้พอดีกับกระดาษที่พิมพ์โดยไม่ต้องตัดเศษทิ้ง เช่น

ขนาด 21 × 29.5 เซนติเมตร หรือขนาด A4

ขนาด 18.5 × 26 เซนติเมตร

ขนาด 14.8 × 21 เซนติเมตร หรือขนาด A5

การกำหนดว่าจะใช้ขนาดใด ต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมของผู้ใช้ ตลอดจนความเหมาะสมของลักษณะวิชาด้วย

- 2) ความหนาของหนังสือ หนังสือสำหรับนักเรียนอายุ 10 – 15 ปี ซึ่งเป็นวัยในระดับประถมศึกษาตอนปลายถึงมัธยมศึกษาตอนต้น ความหนา จำนวนหน้าของหนังสือ ประมาณ 48 – 100 หน้า หรือประมาณจากขอบเขตเนื้อหาวิชานั้น ๆ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา รายวิชา และจุดประสงค์ของหลักสูตร

3) กระดาษที่ใช้พิมพ์ ควรพิจารณาใช้กระดาษที่มีคุณภาพพอสมควร เช่น กระดาษปอนด์ซึ่งเป็นกระดาษเนื้อดี สีขาว ซึ่งเก็บได้นานไม่กรอบง่ายและไม่เปลี่ยนสี แต่ราคาสูงกว่ากระดาษขรุขระ

4) การทำเล่ม สำหรับปกอ่อนนิยมทำได้ 3 วิธี คือ 1) วิธีเย็บอกหรือเย็บกลางใช้สำหรับหนังสือที่หนาไม่เกิน 100 หน้า 2) วิธีเย็บสันคือนำหนังสือที่พิมพ์เป็นยกๆ มาวางซ้อนแล้วเย็บติดกันด้วยเชือกหรือลวด จึงทากาวที่สันแล้วปิดปก ส่วนการนำมาไสสันด้วยเครื่อง ซึ่งจะทากาวและปิดสันหนังสือไปในตัว วิธีนี้จะสามารถเปิดหนังสือแบะออกได้มากกว่าวิธีเย็บสัน 3) วิธีเย็บก็เป็วิธีที่ยุ่งยากกว่าวิธี อื่นๆ เพราะต้องเย็บหนังสือแต่ละยกด้วยเชือกแล้วนำมาเรียงกันตามลำดับอัดให้แน่นติดกันด้วยก๊อบปี้อัดจึงปิดปก วิธีนี้จะได้หนังสือที่ประณีตสวยงาม แต่เสียเวลามากกว่าและราคาจะแพงกว่า

นาวิรัตน์ อยู่กิจดิษฐ์ (2540, หน้า 38) ได้ให้เกณฑ์การวิเคราะห์หนังสืออ่านเพิ่มเติมด้านรูปเล่ม ดังนี้

1) ขนาดรูปเล่มพอเหมาะ หมายถึง ขนาดไม่ใหญ่หรือหนาเกินไป ควรให้นักเรียนหยิบอ่านได้สะดวก ขนาดพอเหมาะ คือประมาณ 16.5×21.5 เซนติเมตร 6.5×8.5 นิ้ว ความหนาประมาณ 60 – 100 หน้า

2) ขนาดตัวพิมพ์พอเหมาะ หมายถึง ขนาดตัวพิมพ์ที่นักเรียนสามารถอ่านได้ชัดเจน เช่น 20 พอยท์ ตัวพิมพ์ควรมีลักษณะพิเศษ เพื่เน้นข้อความบางตอน

3) กระดาษดี หมายถึง กระดาษที่มีความหนาพอสมควร และนำอ่านกระดาษไม่บางจนเห็นรอยพิมพ์อีกด้านหนึ่ง ซึ่งไม่สะดวกต่อการอ่าน ควรเป็นกระดาษฟอกขาวหรือกระดาษปอนด์

4) คุณภาพในการพิมพ์ หมายถึง การพิมพ์ตัวสะกดการันต์ สระ พยัญชนะวรรณยุกต์และเครื่องหมายต่างๆ ถูกต้อง หมึกไม่เลอะตามขอบตัวพิมพ์ ตามหน้ากระดาษหรือบริเวณภาพประกอบ ควรจัดหน้าเว้นที่รอบขอบทั้งสี่ด้าน ประมาณ 0.5 นิ้วถึง 1 นิ้ว เพื่อความสะดวกในการอ่าน

5) ปกและชื่อเรื่องดึงดูดใจ หมายถึง ปกมีภาพสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง การให้สีดึงดูดใจน่าอ่าน ชื่อเรื่องน่าสนใจ และเหมาะสมตามเนื้อเรื่อง

6) การเข้าเล่มดี หมายถึง นักเรียนสามารถเปิดอ่านได้สะดวก มีการเย็บเล่มที่ทนทานพอสมควร กระดาษไม่หลุดหรือฉีกขาดง่าย

พินิจ สุชะสันต์ (2540, หน้า 47-50) ได้กล่าวถึงการจัดทำรูปเล่มของหนังสือสรุปได้ดังนี้

1) ขนาดรูปเล่มของหนังสือ ประกอบด้วย 4 ขนาด คือ

ขนาด 21×29.7 เซนติเมตร หรือขนาด 8 หน้ายกใหญ่

ขนาด 18.5 × 26 เซนติเมตร หนังสือเรียนขนาดใหญ่หรือขนาด 8
หน้ายก (1 ยก มี 8 หน้า)

ขนาด 14.8 × 21 เซนติเมตร หนังสือเรียนขนาดกลาง หรือขนาด 16
หน้ายก (1 ยก มี 16 หน้า)

ขนาด 13 × 18.5 เซนติเมตร หนังสือเรียนขนาดเล็ก หรือขนาด 16
หน้ายกเล็ก

2) จำนวนหน้าของหนังสือ สำหรับนักเรียนอายุ 10 - 14 ปี เรียนระดับชั้น
ประถมศึกษาตอนปลายถึงมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวนหน้าของหนังสือประมาณ 48 - 100 หน้า

3) ขนาดของตัวอักษร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ประมาณ
ขนาด 16 พอยท์ ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายไม่ต่ำกว่า 14 พอยท์ ลักษณะของตัวอักษร ได้แก่
ตัวบาง คือ ตัวอักษรที่อยู่ในหน้าของหนังสือทั่วไป ตัวหนา คือตัวอักษรที่เพิ่มความหนาเพื่อ
ความชัดเจนจะใช้ตัวเน้นหรือหัวเรื่อง ตัวเอน คือตัวอักษรที่ต้องการอธิบายหรือคำบรรยายได้ภาพ

4) ชนิดของกระดาษ มี 3 ชนิด คือกระดาษรีฟู ผลิตจากเยื่อไม้ป่น
ใช้พิมพ์หนังสือราคาถูก กระดาษปอนด์ ผลิตจากเยื่อเคมี เนื้อละเอียดขาว มีคุณภาพสูง
กระดาษอาร์ต เนื้อละเอียดขาว เคลือบด้วยวัตูเคมีให้ผิวเรียบเป็นมัน มีคุณภาพสูง

5) ขนาดหน้าเรียง และจำนวนบรรทัดเสนอไว้ดังนี้

หนังสือขนาด 18.5 × 26 เซนติเมตร จะมีหน้าคอลัมน์ (หน้าเรียง)
กว้าง 15 เซนติเมตร และมีบรรทัดประมาณ 28 - 35 บรรทัด/หน้า

หนังสือขนาด 14.8 × 21 เซนติเมตร จะมีหน้าคอลัมน์ (หน้าเรียง)
กว้าง 12 เซนติเมตร และมีบรรทัดประมาณ 22 - 27 บรรทัด/หน้า

6) การเว้นชานของหนังสือ ชานบนประมาณ 2.5 - 3 เซนติเมตร ชาน
ด้านซ้ายและขวาประมาณ 1.5 เซนติเมตร ชานล่างประมาณ 1.5 เซนติเมตร

สมพร จารุณัฐ (2540, หน้า 22) ได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์ทั้งในด้านรูปเล่มและ
การพิมพ์หนังสืออ่านเพิ่มเติมดังนี้

1) มีการเสนอรายชื่อหนังสืออ้างอิง หรือสำหรับอ่านเพิ่มเติมโดยระบุรายชื่อ
หนังสือที่คิดว่าประกอบการเขียนหนังสือของตน และควรเสนอแนะรายชื่อหนังสือที่ผู้อ่านอาจจะ
ไปศึกษาเพิ่มเติม

2) มีการใช้เทคนิคเกี่ยวกับตัวอักษรและการพิมพ์ ประเภท หน้าและขนาด
ตัวอักษร รวมทั้งขนาดของเล่มหนังสือ การจัดวางหน้าหนังสือและภาพประกอบ

3.5.2 ด้านเนื้อเรื่อง

นาริรัตน์ อยู่กิจดิษฐ์ (2540, หน้า 38) ได้ให้เกณฑ์การวิเคราะห์หนังสือ อ่านเพิ่มเติม ด้านเนื้อเรื่อง ดังนี้

- 1) ช่วยเสริมความรู้ตามหลักสูตรให้กว้างขวาง หมายถึง เนื้อเรื่องช่วยเพิ่มเติมเสริมความรู้ในหนังสือเรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น พอเหมาะกับนักเรียนและช่วยเสริมการเรียนการสอนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
- 2) เนื้อเรื่องมีคุณค่า หมายถึง เนื้อเรื่องให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์ ต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน เนื้อเรื่องให้ข้อคิด คติสอนใจ ปลุกฝังให้มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ส่งเสริมค่านิยมอันดี เช่น ให้อภัยคุณค่าและความงามของศิลปวัฒนธรรม ปุชนิยมสถานและวัตถุสำคัญของชาติ ให้มีใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นต้น
- 3) เนื้อเรื่องทันสมัย หมายถึง ให้ความรู้ ข้อมูลที่ใช้ได้ในปัจจุบัน เนื้อเรื่องเหมาะสมกับสภาพการณ์ในสังคมปัจจุบัน
- 4) วิธีการเสนอเนื้อเรื่องชวนอ่าน หมายถึง การวางเค้าโครงเรื่อง การเรียบเรียงเนื้อเรื่องชวนติดตามอ่าน วิธีการเขียนไม่เป็นวิชาการจนเกินไปการเรียงลำดับเรื่องไม่สับสน

สมพร จารุณฎ (2540, หน้า 13-28) ได้ให้หลักเกณฑ์เกี่ยวกับเนื้อเรื่อง ของหนังสืออ่านเพิ่มเติม สรุปได้ดังนี้

- 1) เนื้อเรื่องสอดคล้องกับจุดประสงค์ ผู้เขียนจำเป็นต้องกำหนดจุดประสงค์ในการเขียนหนังสือให้ชัดเจน ว่าต้องการให้ผู้อ่านได้ความรู้ความคิด ทักษะ เจตคติอย่างไร และไม่ควรรนำเนื้อหาสาระที่ไม่เกี่ยวข้องมานำเสนอ
- 2) เนื้อเรื่องถูกต้องตามหลักวิชาการของแต่ละสาขา เป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป ไม่ขัดต่อระเบียบ ประเพณี วัฒนธรรมของสังคม เป็นต้น
- 3) เนื้อเรื่องยากง่ายพอเหมาะกับวัย ประสบการณ์และความสามารถทางสติปัญญาของผู้อ่านที่จะได้รับ
- 4) เนื้อเรื่องสั้นยาวพอเหมาะ ไม่ควรสั้นเกินไปจนผู้อ่านไม่สามารถเกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้น หรือยืดยาวสับสน
- 5) เนื้อเรื่องเหมาะสมกับประสบการณ์ วุฒิภาวะ และสภาพแวดล้อมของผู้อ่าน ตลอดจนเป็นตัวอย่างที่สมจริงด้วย

6) มีเอกภาพ สัมพันธภาพ และจุดเน้นเชื่อมโยงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ผู้อ่านสามารถจับประเด็นความหมายสำคัญของเนื้อเรื่องได้

7) มีบทนำเรื่อง ช่วยให้ผู้อ่านทราบล่วงหน้า ก่อนลงมืออ่านหรือศึกษาต่อไป

8) มีบทสรุปตอนท้ายเล่ม สรุปความสำคัญของสาระความรู้ระหว่างบท

9) มีการกำหนดหัวข้อที่เหมาะสม ทั้งหัวเรื่องใหญ่และหัวเรื่องย่อย ช่วยให้ผู้อ่านสามารถแยกเป็นประเด็น หมวดยุติได้ตามลำดับ

ฮอร์น (Horn. 1970, p. 19-20) ได้ให้เกณฑ์การพิจารณาคุณภาพของเนื้อเรื่อง ของหนังสืออ่านเพิ่มเติม ดังนี้

1) เนื้อเรื่องส่งเสริมให้รักการอ่าน

2) เนื้อเรื่องเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต เช่น ความรัก การยอมรับ การคล้อยตาม ความเป็นเจ้าของและความเชื่อ

3) เนื้อเรื่องต้องเน้นว่า ความมีเมตตา การยกย่อง ความซื่อสัตย์ ความกล้าหาญ มีคุณธรรม เป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิต

4) เนื้อเรื่องไม่เป็นลักษณะการสอนศีลธรรม แต่จะแทรกอยู่ในเด็กไม่รู้ตัว

5) ศีลธรรมและข้อควรประพฤติต้องเป็นที่เข้าใจ และเด็กกระทำได้

3.5.3 ด้านการใช้ภาษา

นาริรัตน์ อยุกิจิตชัย (2540, หน้า 38) ได้ให้เกณฑ์การวิเคราะห์หนังสืออ่านเพิ่มเติม ด้านภาษาที่ใช้ว่า ภาษาที่ใช้เข้าใจง่าย หมายถึง ใช้คำที่นักเรียนใช้ในชีวิตประจำวันใช้คำธรรมดา ไม่ใช่ศัพท์ยาก ถ้าใช้ศัพท์ยากควรมีคำอธิบายให้เข้าใจ ใช้ประโยคง่ายๆ ไม่ซับซ้อน

สมพร จารุณี (2540, หน้า 13-28) ได้ให้หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ภาษา ในหนังสืออ่านเพิ่มเติม 3 ลักษณะ ดังนี้

1) ศัพท์ มีรายการอธิบายความหมายของศัพท์เฉพาะนั้นไว้ในหนังสือ เพื่อช่วยผู้อ่านทำความเข้าใจเรื่องด้วย

2) การใช้ภาษาที่ถูกต้องชัดเจน สละสลวยเข้าใจง่าย และการอธิบายความกะทัดรัด ไม่วกวน

3) การใช้คำหรือวลีเชื่อมโยงประโยคใช้อย่างถูกต้อง ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายของข้อความเป็นอย่างดี ถ้าผู้เขียนใช้ไม่ถูกต้อง ก็มีผลทำให้ผู้อ่านสับสนได้เหมือนกัน

ฮอร์น (Horn. 1970, p. 19-20) ได้ให้เกณฑ์การพิจารณาการใช้ภาษาของหนังสืออ่านเพิ่มเติม ดังนี้

- 1) ใช้ภาษาที่ไพเราะ สละสลวย เข้าใจง่าย เหมาะสมกับวัย
- 2) ไม่ใช่ภาษาถิ่นมากเกินไป
- 3) ลีลาในการใช้ถ้อยคำเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง นั่นคือใช้ภาษาเหมาะสมกับโครงเรื่อง เนื้อหา แก่นของเรื่อง

3.5.4 ด้านภาพประกอบ

นาริรัตน์ อุกิจจิตชัย (2540, หน้า 38) ได้กล่าวถึงเกณฑ์การวิเคราะห์ภาพประกอบ ในหนังสืออ่านเพิ่มเติม ดังนี้

1) ภาพประกอบมีความสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง ช่วยให้เข้าใจเนื้อเรื่องได้ดียิ่งขึ้น และมีขนาดพอเหมาะ แสดงให้เห็นสิ่งที่ต้องการแสดงชัดเจน ภาพมีสีดึงดูดใจผู้อ่าน

2) การจัดวางภาพสวยงาม ภาพอยู่หน้าเดียวกันกับเนื้อเรื่อง

มาลินี ฝิโลประการ (2540, หน้า 12) ได้กล่าวถึงการจัดภาพประกอบในหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ว่า ภาพประกอบต้องพิจารณาว่าควรเป็นภาพชนิดใด ภาพสีหรือขาวดำ ภาพถ่ายหรือภาพวาด โดยพิจารณาจากองค์ประกอบต่างๆ เช่น ลักษณะของเนื้อหาวิชา ระดับชั้น ชนิดของกระดาษที่ใช้พิมพ์

สมพร จารุณัฐ (2540, หน้า 108-124) ได้กล่าวถึงลักษณะและความสำคัญของภาพประกอบในหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่ามีบทบาทสำคัญ ดังนี้

1) ภาพช่วยเสริมเนื้อหาสาระและเรื่องราว ภาพแสดงรูปร่างลักษณะของคน สัตว์ สิ่งของ และสถานที่ ทำให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาสาระได้อย่างรวดเร็ว และไม่ผิดพลาด

2) ภาพช่วยดึงดูดความสนใจ ภาพประกอบเหล่านั้นอาจจะต้องมีสีสันสวยงาม แต่สำหรับเด็กโตภาพประกอบอาจไม่จำเป็นที่จะต้องมียีสันหลากหลาย ภาพที่สวยงามและชัดเจนมีความถูกต้อง และสอดคล้องกับเนื้อหาสาระจะช่วยส่งเสริมความเข้าใจ ทำให้หนังสือ น่าสนใจ

3) ภาพช่วยเสริมสร้างจินตนาการลึกซึ้งและกว้างไกลยิ่งขึ้น ซึ่งเกี่ยวกับสถานที่ เวลา เหตุการณ์ อารมณ์และความรู้สึก

4) ภาพประกอบที่เป็นภาพถ่าย ทั้งภาพขาวดำและภาพสี สะท้อนให้เห็นสิ่งที่ปรากฏในภาพตามความเป็นจริง ทำให้เข้าใจเนื้อหาสาระดียิ่งขึ้น

ฮอร์น (Horn, 1970, p. 19-20) ได้ให้เกณฑ์การพิจารณาภาพประกอบของหนังสืออ่านเพิ่มเติม ดังนี้

- 1) ภาพประกอบต้องเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง
- 2) ภาพประกอบต้องทำท่ายให้เกิดจินตนาการ
- 3) ภาพประกอบช่วยทำให้เนื้อเรื่องชัดเจนเป็นส่วนหนึ่งของเนื้อเรื่อง
- 4) ภาพประกอบจัดวางอย่างสวยงาม

3.6 คุณค่าของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

คุณค่าของหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับเด็ก หนังสือจะมีคุณค่าต่อการดำเนินชีวิตของเด็กในปัจจุบันเป็นอันมาก ทั้งนี้เนื่องจากหนังสือสำหรับเด็กให้คุณค่า ดังนี้ (รัตพร ชังธาดา, 2531, หน้า 7-8)

1. ช่วยให้เกิดความพร้อมในการอ่าน
2. ช่วยลับสมองและส่งเสริมเชาวน์ปัญญา
3. ช่วยสนองความต้องการและความสนใจของเด็ก
4. ช่วยให้เกิดการอ่านหนังสือได้คล่องและแตกฉาน
5. ช่วยให้เกิดความบันเทิงเพลิดเพลินใจด้วยการอ่าน
6. ช่วยให้เกิดโลกทัศน์กว้างไกล มีความรอบรู้ทันโลกทันเหตุการณ์
7. ช่วยให้เกิดเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น เข้าใจสิ่งแวดล้อม และสิ่งที่ผ่านมา
8. ช่วยเสริมทักษะการอ่าน ซึ่งเป็นสื่อนำไปสู่การแสวงหาความรู้และประสบการณ์

ต่างๆ อย่างสะดวก

9. ช่วยเสริมสร้างให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน อ่านหนังสือเป็น และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ด้วยการอ่านหนังสือ

10. ช่วยเสริมสร้างบุคลิกลักษณะ นิสัย ค่านิยม ทักษะคติ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมอันดีงามให้กับเด็ก

วิริยะ สิริสิงห์ (2537, หน้า 27-28) ได้กล่าวถึงคุณค่าและประโยชน์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติมดังนี้

1. ช่วยให้เกิดความบันเทิง สนุกสนานเพลิดเพลิน สนองตอบความต้องการของเด็กแต่ละวัย
2. ช่วยสร้างความคิดคำนึงและความคิดสร้างสรรค์
3. ช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กให้เจริญตามวัย

4. ช่วยปลูกฝังคุณธรรม เจตคติ และแบบอย่างอันพึงปรารถนา
5. ช่วยให้เด็กรู้จักอ่านหนังสือ อ่านหนังสือเป็น อ่านหนังสือเก่ง เกิดนิสัยรักการ

อ่าน

6. ช่วยทดแทนความรู้สึกที่เด็กขาดหายไป
7. ช่วยให้เด็กได้อ่านหนังสือที่มีเนื้อหาสาระที่เหมาะสมกับวัย

สมพร จารุณี (2540, หน้า 19) ได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์ในการตรวจหนังสืออ่านเพิ่มเติม ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่จะได้รับไว้ว่า ผู้เขียนควรกำหนดจุดประสงค์ของการเขียนหนังสือให้แน่ชัดแต่ต้นว่า ผู้อ่านได้พัฒนาทั้งความรู้ ความคิด เจตคติและค่านิยมไปถึงระดับใด ซึ่งผู้อ่านได้ประโยชน์จากการอ่านสูงกว่าระดับได้ข้อมูลหรือข้อเท็จจริง ได้พัฒนาความคิด สติปัญญาเป็นประโยชน์แก่การดำเนินชีวิต

1. เพื่อพัฒนานักเรียนให้เกิดความซาบซึ้ง มีความคิดรวบยอดในคุณค่าของสิ่งต่างๆ
2. เพื่อให้นักเรียนสนใจใฝ่หาความรู้ใหม่ๆ จากหนังสือ
3. เพื่อสนองความสามารถพิเศษ ความอยากรู้อยากเห็นความกระตือรือร้น

ของนักเรียน

4. เพื่อให้นักเรียนเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมต่างๆ ของประเทศ
5. เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกที่ดีต่อชาติของตนและชาติอื่นๆ
6. เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนอ่านหนังสือหลายๆ เล่ม ตามความสนใจ

ประโยชน์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติมสรุปได้ว่า ช่วยนักเรียนให้เกิดความคิดรวบยอด และพัฒนาความคิดรวบยอดที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต ช่วยให้เกิดนิสัยรักการอ่านหนังสือ ที่มีประโยชน์ รู้จักแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งความรู้ต่างๆ ปลูกฝังให้มีความคิดสร้างสรรค์ ช่วยให้นักเรียนมีอิสระในการเลือกอ่านหนังสือได้ตามความสามารถของตน เป็นการช่วยเหลือ นักเรียนที่เรียนอ่อนให้อ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติม เพื่อแสวงหาความรู้ให้เรียนทันเพื่อน ส่วนนักเรียนที่เรียนเก่งสามารถอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติม เพื่อให้มีความรู้กว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น และยังช่วยให้รู้จักหาความเพลิดเพลินยามว่างด้วยการอ่านหนังสือ ซึ่งเป็นการใช้เวลาว่างให้มีค่าอย่างยิ่ง เป็นการเพิ่มพูนความรู้ด้วยตนเอง และได้รับประสบการณ์ทางอ้อมจากหนังสือที่อ่านอีกด้วย

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่ได้เรียนรู้ ได้ฝึกฝน
อบรมสั่งสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นความสามารถในการเรียนในโรงเรียนหรือสถานศึกษา
(เผียน ไชยศร, 2531, หน้า 321)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นจากการค้นคว้า การอบรม การ
สั่งสอน หรือประสบการณ์ต่างๆ รวมทั้งความรู้สึก ค่านิยม จริยธรรมต่างๆ ที่เป็นผลมาจากการ
ฝึกสอน (บุญชม ศรีสะอาด, 2537, หน้า 68)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือผลการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้หรือทักษะที่ได้จากการ
เรียนรู้ในรายวิชาต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ซึ่งหลักสูตรแต่ละระดับ ได้กำหนดหลักการไว้
แตกต่างกัน แต่หลักการสำคัญที่มุ่งเน้นคือ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ และนำความรู้
ไปใช้ประโยชน์ได้ เพราะฉะนั้นในการที่จะพิจารณาว่าผู้เรียนสัมฤทธิ์ผลตามหลักสูตรหรือไม่
ก็จะต้องใช้เครื่องมือวัด (กัญจนา ลินทรัตนศิริกุล, 2542, หน้า 286)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ ความสามารถ
ทักษะ และทัศนคติ ที่ได้จากการเรียนการสอน การฝึกอบรม ทำให้เกิดความสำเร็จหรือ
ความสามารถ ในด้านต่างๆ รู้ผลได้โดยใช้ เครื่องมือวัด

4.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Richey, 1968 อ้างถึงใน กัญจนา
ลินทรัตนศิริกุล, 2542, หน้า 292-298) กล่าววว่า ประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

4.2.1 ผู้เรียน ปัจจัยเกี่ยวกับผู้เรียนประกอบด้วย ลักษณะทางประชากร
คุณลักษณะความสามารถ ทั้งทางด้านร่างกาย ความรู้ความคิด สมรรถภาพ และเจตคติ

4.2.2 เนื้อหาวิชา ปัจจัยเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาประกอบด้วย แบบของผลการเรียนรู้
(พุทธิพิสัย เจตพิสัย และทักษะพิสัย) ความสามารถทางสมอง (ความสนใจ ความคงทน
การถ่ายทอดและขอบเขตของเนื้อหาวิชา)

4.2.3 สิ่งแวดล้อม ปัจจัยที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยคุณลักษณะ
เชิงทำเลที่ตั้งและสภาพบรรยากาศ ซึ่งได้แก่ บริบททางสังคมในด้านอิทธิพลจากภายนอก
บรรยากาศภายในองค์กร วัสดุและการจัดการ คุณลักษณะและการปฏิสัมพันธ์ของบุคลากร
ในองค์กร

4.3.4 วิธีการสอน ปัจจัยที่เกี่ยวกับวิธีการสอน ประกอบด้วย ขอบเขตของเนื้อหา
กลวิธีการสอน การเสนอเนื้อหา และการจัดลำดับเนื้อหา

5. ความพึงพอใจ

ความหมายของความพึงพอใจ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525. หน้า 557-558) ได้ให้ความหมายว่า พอใจ หมายถึง สมใจ ชอบใจ เหมาะใจ พึงใจ

ไพบูลย์ ช่างเรียน (2516. หน้า 146-147 อ้างอิงใน นริษรา นราศรี 2544. หน้า 28) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจ ว่าเป็นความต้องการทางร่างกาย ที่มีความรุนแรงในตัวบุคคล ในการร่วมกิจกรรม เพื่อสนองความต้องการทางร่างกาย เป็นผลทำให้เกิดความพึงพอใจ แล้วจะรู้สึกต้องการความมั่นคงปลอดภัย เมื่อบุคคลได้รับการตอบสนอง ความต้องการทางร่างกายและความต้องการความมั่นคงแล้ว บุคคลจะเกิดความผูกพันมากขึ้น เพื่อให้เป็นที่ยอมรับว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม

ธงชัย สันติวงษ์ (2533. หน้า 359) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า ถ้าบุคคลหนึ่งได้มองเห็นช่องทางหรือโอกาสจะสนองแรงจูงใจที่ตนมีอยู่แล้วก็จะทำให้ความพึงพอใจของเขาดีขึ้นหรืออยู่ในระดับสูง

สมศักดิ์ คงเที่ยง และอัญชลี โพธิ์ทอง (2542. หน้า 279) ได้ให้ความหมายของความ พึงพอใจไว้ดังนี้

1. เป็นผลรวมของความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับระดับความชอบหรือไม่ชอบต่อสภาพต่างๆ
2. เป็นผลของทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบต่างๆ
3. เป็นผลมาจากการปฏิบัติงานที่ดี สำเร็จจนเกิดความภาคภูมิใจ และได้ผลตอบแทน ในรูปแบบต่างๆ ตามที่หวังไว้

อุทัย หิรัญโต (2523. หน้า 272 อ้างอิงใน นริษรา นราศรี. 2544. หน้า 28) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า เป็นสิ่งที่ทำให้ทุกคนเกิดความสบายใจ เนื่องจากสามารถตอบสนองความต้องการของเขา ทำให้เกิดความสุข

จิตรวราภรณ์ เตียมสกุล และคณะ (2547. หน้า 5) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจ ไว้ว่า ความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งหรือปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ความรู้สึก พึงพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการของบุคคลได้รับการตอบสนองหรือบรรลุจุดหมายในระดับหนึ่ง ความรู้สึกดังกล่าวจะลดลงหรือเพิ่มขึ้นเกิดจากความต้องการหรือจุดหมายนั้นได้รับการตอบสนองหรือไม่ได้รับการตอบสนอง

จันทร์เพ็ญ คุปต์กาญจนากุล (2534. หน้า 17) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ประสบการณ์ในแง่จิตวิสัยที่ได้ประสบมาเกี่ยวกับความเพลิดเพลิน และความไม่เพลิดเพลิน ความสบายใจหรือไม่สบายใจ ความสุขหรือความทุกข์

จากความหมายความพึงพอใจดังกล่าว ของนักวิชาการ พอสรุปได้ว่าความพึงพอใจ จะทำให้บุคคลเกิดความสบายใจ หรือสนองความต้องการทำให้เกิดความสุข เป็นผลดีต่อการปฏิบัติงานและการเรียนการสอน

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยในประเทศ

อารีรักษ์ ดาราวีโรจน์ (2548) ได้สร้างและทดลองใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “หญ้ายักษ์ สารพัดประโยชน์” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางความรู้ของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังการอ่านหนังสือสูงกว่าคะแนนก่อนการอ่านหนังสือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และนักเรียนมีความพึงพอใจมากที่สุดและมากต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้น หนังสือได้ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับดีมากและดี มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้อ่านเพิ่มเติมประกอบการเรียนการสอน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 ได้

รัตนา ศรีตระกุล (2549) ได้พัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ด้านความมีวินัย สาระพระพุทธานุศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านเหล่าโง้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม สาระพระพุทธานุศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีประสิทธิภาพ 90.12/82.16 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน เรื่อง ความมีวินัย สาระพระพุทธานุศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความพึงพอใจของนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมาก การประเมินพฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรมด้านความมีวินัย ของนักเรียนเป็นไปในทางบวกระดับมาก

สุพรรณ สุตะวงศ์ (2550) ได้สร้างและหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง เมืองโบราณเชียงแสน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมสำหรับนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นปีที่ 1 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 (เวียงเก่าแสนภูวิทยาประชา) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 ผลการวิจัยพบว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง เมืองโบราณเชียงแสน มีประสิทธิภาพเท่ากับ 87.72/82.25 มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน

80/80 ความคิดเห็นของนักเรียนจำนวน 30 คน ที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมมีคุณภาพอยู่ในระดับ 5 หมายถึง มีคุณภาพดีมาก

กิติกา โสทะและคณะ (2550) ได้สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง “สืบสานประเพณีจังหวัดกำแพงเพชร” กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง “สืบสานประเพณีจังหวัดกำแพงเพชร” มีประสิทธิภาพ 86.11/88.15 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความพึงพอใจของนักเรียนภาพรวมทุกด้านมีค่าเฉลี่ย 4.61 อยู่ในระดับมากที่สุด

จุฑารัตน์ อ่วมแก้วและคณะ (2551) ได้พัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมด้วยบทร้อยกรอง เรื่อง “รู้จักเมืองพรหม” กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมด้วยบทร้อยกรอง เรื่อง “รู้จักเมืองพรหม” มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีประสิทธิภาพ 83.74/85.92 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “รู้จักเมืองพรหม” สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “รู้จักเมืองพรหม” อยู่ในระดับมากที่สุด

6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Campbell (1979) ได้วิจัยหาสาเหตุของความนิยมในหนังสือที่ได้รับความนิยมขึ้นชมอย่างมาก พบว่าหนังสือที่ได้รับความนิยมอย่างมากนั้นเป็นเพราะรูปร่างลักษณะโดยส่วนรวม น่าสนใจ มีการออกแบบดี ตัวหนังสือไม่แน่น มีภาพประกอบกระจายอยู่ทั่วเล่ม แผ่นภาพต่างๆ มีความสัมพันธ์กับเนื้อหามากที่สุด และภาษาที่ใช้มีอารมณ์ขัน มีการเชื่อมโยงความคิดรวบยอดที่เป็นนามธรรมมากๆ เข้ากับสถานการณ์ที่ผู้อ่านคุ้นเคย

SeWell, Elizabeth (2003) ได้ทำการศึกษา นักเรียนในระดับประถมศึกษาที่เลือกหนังสือ อ่านเสริมในเนื้อหาด้วยตนเอง ผลจากการศึกษาพบว่านักเรียนร้อยละ 63.7 เลือกไม่ตรงกับระดับนักเรียนที่กำลังเรียน และร้อยละ 36.3 เลือกตรงกับระดับการอ่านระหว่างเรียน ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่เลือกหนังสือจากในมุมหนังสือในห้องเรียนสูงมาก คือ 90 เล่ม จาก 168 เล่ม ดังนั้นครูผู้สอนต้องรู้ถึงความต้องการของหนังสือที่เด็กชอบ และควรกระตุ้นให้เด็กรู้จักสังเกตข้อมูล เพื่อจะได้หนังสืออ่านเสริมตรงกับเนื้อหาในบทเรียน

จากงานวิจัยที่เกี่ยวกับการสร้างและพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม ในเรื่องของ ประสิทธิภาพของหนังสือสรุปได้ว่า หนังสือเพิ่มเติมให้ความรู้ด้านเนื้อหา การใช้ภาษา ช่วยเพิ่มพูน ประสบการณ์และส่งเสริมการเรียนรู้ในวิชาต่างๆ ให้ดีขึ้น ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงขึ้นกว่าก่อนอ่านหนังสือเพิ่มเติม มีความคงทนในการเรียนรู้ และมีความรู้สูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้อ่านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

7. กรอบแนวคิดในการศึกษา

ในการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง หน้าที่เด็กดี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยมีกรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

